

Natura 2000 - Handleplan

Vallø Dyrehave

Natura 2000-område nr. 152
Habitatområde H198

Kolofon

- Titel:** Natura 2000-handleplan, Vallø Dyrehave
- Udgiver:** Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk
- Stevns Kommune
Hovedgaden 46
4652 Hårlev
- Hovedredaktion:** H.C. Gravesen, Naturstyrelsen
Charlotte Lønborg Frantzen, Stevns Kommune
- År:** 2012
- Forsidefoto:** Henning Pedersen
- Kort:** Copyright (c) Kort- & Matrikelstyrelsen
- ISBN nr.:** 978-87-7279-523-2

Må citeres med kildeangivelse

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse.....	3
Baggrund.....	4
Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan	5
Områdebeskrivelse.....	5
Vigtigste naturværdier.....	5
Trusler mod områdets naturværdier	5
Målsætning.....	5
Indsats	5
Mål for planperioden.....	7
Forventede metoder og forvaltningstiltag	9
Forventet effekt.....	13
Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag.....	15
Bilag 2: Fordeling af indsats mellem handleplan-myndigheder	16
Bilag 3: Kort med kortlagte naturtyper	17
Bilag 4: Forklaring af Natura 2000-begreber m.m.	18
Bilag 5: Strategisk Miljøvurdering	21

Baggrund

Der er udarbejdet statslige Natura 2000-planer for 246 Natura 2000-områder, som kan findes her: [Natura 2000-plan](#).

Denne handleplan er en udmøntning af Natura 2000-plan for område 152 Vallø Dyrehave.

Handleplanen er udarbejdet af Naturstyrelsen og Stevns Kommune.

Stevns Kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land - bortset fra skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Kommunen sikrer gennemførelse for sit område inden udgangen af år 2015.

Naturstyrelsen er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Naturstyrelsen sikrer gennemførelse af disse dele af handleplanen inden udgangen af år 2021.

Handleplanen er udarbejdet med hjemmel i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 932 af 24/9 2009), bekendtgørelse nr. 1117 af 25/11 2011 om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner og bekendtgørelse nr. 1116 af 25/11 2011 om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning.

Det fremgår af lovgivningen:

- at en handleplan skal indeholde:
  - en prioritering af handleplan-myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden
  - en angivelse af mål og forventet effekt for de enkelte aktiviteter
  - de forventede metoder og forvaltningstiltag, som handleplan-myndigheden vil tage i brug for at forbedre naturtilstanden eller fastholde gunstig bevaringsstatus
- at en handleplan ikke må stride imod retningslinjer fastsat i den statslige Natura 2000-plan.
- at en handleplan skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelse af handleplanen.

Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt lægge Natura 2000-planen og -handleplanen til grund.

I handleplanen anvendes en række Natura 2000-begreber m.m., som er defineret nærmere i bilag 4.

Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Natura 2000-område nr. 152 Vallø Dyrehave

Områdebeskrivelse

Natura 2000 området Vallø Dyrehave, der har et areal på godt 60 ha, ligger små 10 km syd for Køge. Området består hovedsagelig af skov (48 ha), hvortil kommer et mindre areal omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (14 ha), herunder 2 større søer, der er opstået ved opstemning af et vandløb. Dyrehaven ligger i tilknytning til Vallø Slot.

Området er omfattet af en fredning, hvis formål er at sikre områdets landskabelige og kulturhistoriske værdier samt sikre offentligheden adgang.

Vigtigste naturværdier

Området er udpeget for at beskytte en række arter og naturtyper bl.a. eremit, stor vandsalamander, bøgeskove på muldbund, overdrev, næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter og stor vandaks.

Skoven har en stor bestand af gamle træer, som giver gode leveduligheder for insekter og andre dyr. Dyrehaven indeholder også åbne skovenge, som stedvis er botanisk meget artsrige og levested for dagsommerfugle.

Trusler mod områdets naturværdier

Der er foretaget en tilstandsvurdering for de fleste af områdets naturtyper, og truslerne mod udpegningsgrundlaget er registreret.

Mange af de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vurderes at være påvirket af atmosfærisk kvælstofdeponering (eutrofiering). Flere steder er der problemer som følge af tilgroning ligesom invasive arter er en trussel for naturværdierne nogle steder i området.

Uhensigtsmæssig skovdrift kan medføre, at skovnaturtyperne forringes og at der sker en reduktion i antallet af egnede værtstræer for eremit.

Målsætning

Det overordnede mål for området er, at Vallø Dyrehave bliver et godt levested for den sjældne bille, eremit. Den sikres gunstig bevaringsstatus gennem bevaring af dens levesteder, og sikring af gode spredningsmuligheder. Ligeledes sikres at området bliver et godt levested og ynglested for bredøret flagermus som har sin nordligst målte grænse i området.

De lysåbne plantesamfund, tidvis våd eng (6410), surt overdrev (6230) og rigkær (7230) sikres en god til høj naturtilstand, samt at skovnaturtypen bøg på muld (9130) prioriteres ligeledes højt på grund af arealstørrelse.

Indsats

Indsatsen for skovene vil helt overvejende dreje sig om beskyttelse af skovarealerne, samt sikring af en skovnaturtypebevarende drift og pleje.

For eremitten skal der iværksættes en særlig indsats uden for Natura 2000-området, idet potentielle værtstræer skal findes og sikres mod fældning på relevante arealer i en afstand på op til 2.000 m fra levesteder i Natura 2000-området. Inden for Natura 2000-området skal eksisterende og potentielle værtstræer for eremit sikres mod hugst og fjernelse, inkl. døde stammer og større nedfaldne grene.

Endelig skal der udføres en særlig indsats for eremitten ved at det samlede antal af eksisterende og potentielle værtstræer skal øges, for at skabe gode muligheder for spredning til og udvikling af nye levesteder. Samtidig skal der skabes optimale lysforhold omkring eksisterende og udvalgte mulige værtstræer for eremit.

Lysåbne terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres gode fysiske forhold.

Mål for planperioden

(Natura 2000-planens indsatsprogram)

Natura 2000-planens indsatsprogram er bindende retningslinjer for handleplanen i første planperiode, og anvendes derfor som handleplanens mål. Dette indsatsprogram skal være gennemført med udgangen af år 2015, dog år 2021 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Indsatsprogrammet vedrører alene naturtyper og arter, som er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, jf. bilag 1.

Indsatsprogrammet er på side 18 - 19 i [Natura 2000-planen](#).

Her er et sammendrag:

Skovnaturtyper

- ❖ Skovnaturtyper sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje eller udlægges i særlige tilfælde til urørt skov.
- ❖ Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.
- ❖ Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.

Lysåbne naturtyper

- ❖ De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje.
- ❖ Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i rigkær og tidvis våd eng.
- ❖ Invasive arter bekæmpes i overensstemmelse med bedst tilgængelige viden, og deres spredning forebygges.

Arter

- ❖ Der sikres velegnede levesteder for eremit
- ❖ Potentielle værtstræer for eremit findes og sikres mod fældning på relevante arealer udenfor Natura 2000-området. Dog kun i en kort afstand fra levesteder i habitatområdet.
- ❖ Det samlede antal af eksisterende og potentielle værtstræer for eremit skal øges, herunder også træernes døde stammer og større grene efter naturligt forfald.
- ❖ Der skabes optimale lysforhold omkring eksisterende og udvalgte mulige værtstræer for eremit. Det sikres, at der også i fremtiden vil være et tilstrækkeligt antal værtstræer til at opretholde en levedygtig bestand, og at arten kan sprede sig herfra til andre potentielle værtstræer.

Indsatser som forventes gennemført via anden planlægning end handleplanen:

Husdyrgodkendelsesloven: Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets naturtyper sker ved administration af denne lov.

Vandplanen: Regulerer tilførslen af næringsstoffer til søer og vandløb. Sikrer vandløb gode fysiske forhold og kontinuitet. Søerne i området sikres god vandkvalitet med et varieret dyre- og planteliv.

Forventede metoder og forvaltningstiltag

Her angives de metoder og forvaltningstiltag, som forventes at skulle anvendes for at opfylde handleplanens mål (Natura 2000-planens indsatsprogram).

Den konkrete indsats på et areal forventes i stort omfang udmøntet ved, at lodsejeren søger om tilskud fra en række særlige tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. For nærmere information henvises til [NaturErhvervsstyrelsen](#) og – for skovbevoksede arealer – til [Naturstyrelsen](#).

Naturtyper

I tabel 1 angives de forventede metoder og forvaltningstiltag for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget, jf. bilag 1. Tabellen er inddelt i 3 grupper:

- Lysåbne naturtyper, inkl. sø- og vandløbsnaturtyper (se bilag 4)
- Skovnaturtyper (se bilag 4)
- Ny habitatnatur (dvs. forventede udvidelser af naturtyperne)

Hovedparten af arealet med naturtyper er kortlagt, og kan ses på hjemmesiden [PRIOR](#). I tabel 1 er der et skøn over omfanget af de enkelte metoder og forvaltningstiltag for de kortlagte naturtyper samt et skøn over omfanget af ny habitatnatur. I den forbindelse skelnes mellem ”Igangværende indsats” og ”Behov for ny indsats”, da der allerede er igangværende indsatser i Natura 2000-området, der bidrager til at opfylde handleplanens mål.

Arealer angivet i tabel 1 under ”Behov for ny indsats” er potentielle bruttoarealer, der vil blive undersøgt nærmere i planperioden mhp. at vurdere gennemførlighed. Indsatsens præcise omfang i planperioden vil bero på en biologisk, teknisk og økonomisk vurdering og vil sikre Natura 2000-planens målopfyldelse ved at:

- Arealer med disse naturtyper indenfor Natura 2000-området ikke går tilbage
- Tilstanden samlet set ikke forringes i denne planperiode

Tabel 1: Forventede metoder og forvaltningstiltag for naturtyperne

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skøn over omfanget af:		
	Igangværende Indsats	Behov for ny indsats	Samlet indsats
Lysåbne naturtyper:			
Rydning af uønsket opvækst	Ca. 1 ha	Ca. 0 ha	Ca. 1 ha
Forbedring af hydrologi	Ca. 0 ha	≤ 4 ha	≤ 4 ha
Græsning eller høslæt	Ca. 0 ha	Ca. 5½ ha	Ca. 5½ ha
Bekæmpelse af invasive arter	Ca. 0 ha	Ca. 1½ ha	Ca. 1½ ha
Skovnaturtyper:			
<i>Skov med fredskovspligt:</i>			
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	0 ha	Ca. 24 ha	Ca. 24 ha
Urørt skov	0 ha	0 ha	0 ha
Forbedring af hydrologi	-	≤ 4	≤ 4

<i>Skov uden fredskovspligt:</i>			
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	0 ha	≤ 1 ha	≤ 1 ha
Urørt skov	0 ha	0 ha	0 ha
Forbedring af hydrologi	-	≤ 1	≤ 1

Særligt for de lysåbne naturtyper:

- ❖ Især i rigkærene er der visse steder kraftig fremvækst af snebær.
- ❖ Engene slås 1 gang årligt på 75 % af arealet i juni/juli måned. Der henstår 25 % for at tilgodese sommerfuglelarver m.fl. Slåning sikrer mod tilgroning med høje urter og vedplanter. Materialet er ikke blevet fjernet, der er derfor ikke sket næringsstof-fjernelse. Engene er ofte meget våde, hvilket vanskeliggør færdsel med større maskiner på arealerne, hvorfor slåning ofte er sket sent.

Særligt for skovnaturtyperne:

- ❖ Træbevoksede moser, hvor vegetationen er opstået naturligt, er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28. Det kan omfatte 91E0 Elle- og askeskov. Sådanne arealer er ikke medtaget under ”Igangværende indsatser” i tabel 1, selvom beskyttelsen kan være tilstrækkelig.
- ❖ Behov for særlig indsats
Generelt skal der være en særlig beskyttelsesindsats af skovnatur, der er i høj tilstand. Det skal bidrage til at bevare de ekstraordinære naturværdier. Se nærmere i bilag 4 under ”Skovnaturtypebevarende drift og pleje” og ”Urørt skov”.

Arealerne for forbedring af hydrologi er bruttoarealer, hvor mulighederne for forbedring af de hydrologiske forhold undersøges nærmere. Bruttoarealet for forbedret hydrologi er de mest tørre arealer med 91E0 Elle- og askeskov, der har fungerende grøfter.

Arter

I tabel 2 angives de forventede metoder og forvaltningstiltag for *arterne* på udpegningsgrundlaget (jf. bilag 1) *udover* indsatsen for naturtyperne, som i mange tilfælde også vil gavne arterne.

Antal stk. angivet i tabel 2 er potentielle bruttostk. Indsatsens præcise omfang i planperioden vil bero på en biologisk, teknisk og økonomisk vurdering.

Tabel 2: Forventede metoder og forvaltningstiltag for arter *udover* indsatsen for naturtyperne.

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skøn over omfanget af:		
	Igangværende indsats	Behov for ny indsats	Samlet indsats
Indsats i Natura 2000-området			
Sikring af potentielle værtstræer for eremit iflg. overvågning fra 2008	-	Ca. 300 stk	Ca. 300 stk

Sikring af yderligere potentielle værtstræer for eremit, samt liggende og stående dødt ved.	-	20 – 50 stk	20 – 50 stk
Rydning af skyggegivende træer omkring potentielle værtstræer for eremit	-	100 – 350 stk	100 – 350 stk
Indsats uden for Natura 2000-området (kort afstand)			
Sikring af eksisterende og potentielle værtstræer for eremit	-	0 – 50 stk	0 – 50 stk

Særligt for eremit:

- ❖ Ved overvågning i 2004 blev der konstateret tegn på eremit i 2 træer. Det formodes, at der er eremit i flere træer. Man finder dem ikke, fordi de befinder sig over 6 m oppe. I 2011 faldt en gammel bøg med tegn på eremit. Stammen er bevaret og vil blive liggende til naturligt henfald.

Naturstyrelsen vurderer, at sikringen af skovnaturtyperne bidrager i tilstrækkeligt omfang til at sikre velegnede levesteder på fredskovpligtige skovbevoksede arealer for følgende skovlevende arter:
Stor vandsalamander.

Kommunen vurderer, at sikring af levesteder til eremit også sikrer levesteder til bredøret flagermus. Der er derfor ikke behov for ekstra indsats.

Prioritering af den forventede forvaltningsindsats

Indsatsen i 1. planperiode skal standse tilbagegangen for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. I Natura 2000-planen er dette mål udmøntet i fire sigtelinjer:

1. Sikring af tilstanden af eksisterende naturarealer og arter
2. Sikring af de små naturarealer
3. Sikring af naturtyper og levesteder som ikke er beskyttede
4. Indsats for truede naturtyper og arter

De fire sigtelinjer lægger niveauet for den indsats, som handleplanmyndighederne skal gennemføre, og er udtryk for den nationale prioritering i 1. planperiode.

I 1. planperiode gælder indtil videre den med Grøn Vækst afledte nationalpolitiske præmis om frivillighed i Natura 2000-indsatsen, hvilket også er baggrunden for økonomaftalen for 2013 ml. regeringen og KL, der lægger de økonomiske rammer for den kommunale Natura 2000-indsats.

Her beskrives de dele af indsatsprogrammet, som handleplanmyndighederne forventes at gennemføre med særligt fokus og tidligt i planperioden:

Tidlig opsøgende/faciliterende indsats

1. Indsats for eremit
2. Indsats for lysåbne naturtyper
3. Indsats for skovnaturtyperne

Forventet effekt

Her beskrives den forventede naturmæssige effekt ved at gennemføre de enkelte aktiviteter. Den faktiske naturmæssige effekt for naturtyper og arter vil løbende blive fulgt i det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

Lysåbne naturtyper:

- *Rydning af uønsket opvækst*

Ved slåning/rydning sikres mod tilgroning med høje urter og vedplanter. Der ryddes 1 gang om året på 75 % af arealet. 25 % uden rydning skal sikre formering af insekter. Arealet som ikke ryddes flyttes år for år.

- *Forbedring af hydrologi*

Lukning af grøfter, fjernelse af drænrør mv. kan være afgørende plejetiltag for fugtige lysåbne naturtyper som rigkær og tidvis våde enge. Effekten af mere naturlige vandstandsforhold på de lysåbne naturtyper vil typisk være, at de karakteristiske fugtighedsplantearter knyttet til rigkær og tidvis våde enge bliver mere dominerende og flere arter genindvandrer. Arter som f.eks. stor vandsalamander vil typisk nyde godt af forbedret hydrologi, der kan give både flere levesteder og bedre kvalitet af de enkelte levesteder.

- *Græsning eller høslæt*

Pga. de små selvstændigt liggende arealer, vurderes det ikke at være praktisk muligt at afgræsse engene på traditionel måde med mindre indhegninger. Afgræsning vil kunne ske med hjortevildt, kvæg e.a. dyr, såfremt hele eller dele af dyrehaven indhegnes. Afgræsningen kan suppleres med høslæt. Høslæt vanskeliggøres af, at engene er meget våde, men vil være at foretrække pga. næringstof-fjernelsen. Udpining af jorden giver ringere vilkår for store hurtigt voksende næringskrævende arter, hvilket giver bedre vilkår for typiske arter i engene.

Skovnaturtyper:

- *Skovnaturtypebevarende drift og pleje*

Med den *skovnaturtypebevarende drift og pleje* beskyttes skovnaturtyperne mod gødskning, sprøjtning og yderligere afvanding. I nogle tilfælde etableres mere naturlige vandstandsforhold. Der sikres nogle af de naturmæssigt vigtige strukturer, f.eks. vedvarende skovdække, en vis andel uforstyrret jordbund, hule og døde træer. De karakteristiske træarter for skovnaturtyperne fremmes, og invasive arter kan bekæmpes. I særlige tilfælde plejes skovnaturtyperne med gamle driftsformer såsom skovgræsning og stævning. Den samlede forventede effekt er en sikring af skovnaturtyperne. Stor vandsalamander vil få forbedret dens levesteder i kraft af bevaring af træer med hulheder samt dødt ved.

- *Forbedring af hydrologi i skov*

Lukning af grøfter, fjernelse af drænrør mv. kan være afgørende plejetiltag for fugtige skovnaturtyper som skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov samt for visse skovlevende arter. Effekten af mere naturlige vandstandsforhold i skovnaturtyperne vil typisk være, at de

karakteristiske fugtigbundsplantearter knyttet til skovnaturtyperne bliver mere dominerende og flere arter genindvandrer. Samtidig vil førnlaget blive genopbygget, hvorved CO₂ lagres og næringsstoffer tilbageholdes. Arter som f.eks. stor vandsalamander vil typisk nyde godt af forbedret hydrologi, der kan give både flere levesteder og bedre kvalitet af de enkelte levesteder.

Arter:

- ***Eremit***

Den samlede forventede effekt for billen eremit er, at der sikres velegnede levesteder og spredningsmuligheder i og i kort afstand udenfor Natura 2000-området og dermed en forbedring af artens bevaringsstatus.

- ***Bredøret flagermus***

Indsatsen for eremit forventes at sikre levesteder og spredningsmuligheder for bredøret flagermus.

Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 198:

Nr.	Naturtype/art	Handleplan-myndighed		I alt
		Stevns Kommune	Naturstyrelsen	
3150	Næringsrig sø	0,06		0,06
6230	Surt overdrev	0,7		0,7
6410	Tidvis våd eng	1,3		1,3
7230	Rigkær	3,3		3,3
9110	Bøg på mor			0
9130	Bøg på muld	0,6	20,2	20,8
9150	Bøg på kalk			0
9160	Ege-blandskov			0
91E0	Elle- og askeskov	0,2	4,2	4,4
	Eremit			<i>ej kortlagt</i>
	Stor vandsalamander			<i>ej kortlagt</i>
	Bredøret flagermus			<i>ej kortlagt</i>
I alt		6,1	24,4	30,5

Bilag 2: Fordeling af indsats mellem handleplan-myndigheder

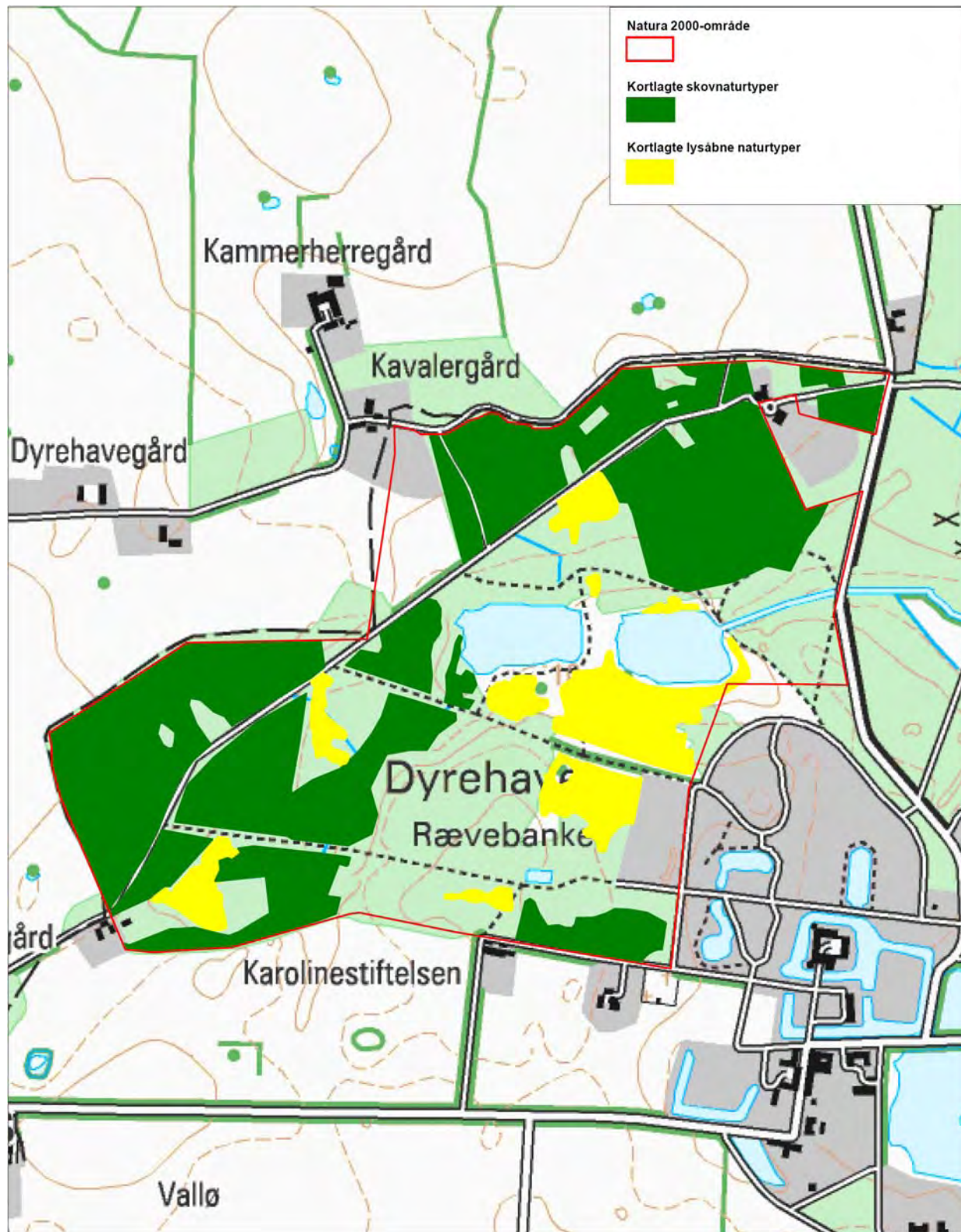
I Natura 2000-planens indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvem der følger op på retningslinjerne.

Der er aftalt følgende opgavefordeling mellem handleplan-myndigheder i Natura 2000-området:

	Handleplan-myndighed		Total
	Stevns Kommune	Naturstyrelsen	
Sikring og pleje af levesteder for eremit	0 – 50 stk.	320 - 350 stk.	320 - 400 stk.
Sikring og pleje af lysåbne naturtyper	4 - 5 ha		4 - 5 ha
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	< 1 ha	Ca. 24 ha	Ca. 25 ha
Forbedring af hydrologi i skovnaturtyper	< 1 ha	0 – 4 ha	0 – 5 ha

Bilag 3: Kort med kortlagte naturtyper

© Kort- & Matrikelstyrelsen

Bilag 4: Forklaring af Natura 2000-begreber m.m.

Begreb	Forklaring
Natura 2000	Natura 2000 er et netværk af områder i EU med særligt værdifuld natur. Natura 2000 er en samlebetegnelse for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder. I Danmark tales om internationale naturbeskyttelsesområder, som også rummer Ramsarområder, og består af et eller flere af disse særligt udpegede områder. Natura 2000-områderne kan ses i Danmarks Miljøportal . Der er mere information om Natura 2000 på Naturstyrelsens hjemmeside
Udpegningsgrundlag	Udpegningsgrundlaget er en fællesbetegnelse for de arter og naturtyper, som findes indenfor et internationalt beskyttelsesområde og som er omfattet af listerne i habitatdirektivet eller fuglebeskyttelsesdirektivet, som forudsætter udpegningsgrundlag af beskyttelsesområder. Du kan finde udpegningsgrundlag her: Udpegningsgrundlag .
Naturtyper	Naturtyperne er defineret nærmere i " Habitatbeskrivelser, årgang 2010 ". Endvidere er alle danske naturtyper beskrevet på Naturstyrelsens hjemmeside .
Lysåbne terrestriske naturtyper	I Danmark er der 35 lysåbne terrestriske naturtyper: 1210 (Enårig vegetation på strandvolde) , 1220 (Flerårig vegetation på stenede strande) , 1230 (Klinter eller klipper ved kysten) , 1310 (Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter) , 1320 (Vadegræssamfund) , 1330 (Strandenge) , 1340 (Indlandsstrandenge) , 2110 (Begyndende klitdannelser) , 2120 (Hvide klitter og vandremiler) , 2130 (Stabile kystklitter med urtevegetation) , 2140 (Stabile kalkfattige klitter med Empetrum nigrum) , 2160 (Kystklitter med havtorn) , 2170 (Kystklitter med gråris) , 2190 (Fugtige klitlavninger) , 2250 (Kystklitter med enebær) , 2310 (Indlandsklitter med lyng og visse) , 2320 (Indlandsklitter med lyng og revling) , 2330 (Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene) , 4010 (Våde dværgbusksamfund med klokkelyg) , 4030 (Tørre dværgbusksamfund (heder)) , 5130 (Enebærkrat på heder, overdrev eller skrænter) , 6120 (Tørketålende græsvegetation på kalkrig jordbund) , 6210 (Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund) , 6230 (Artsrige overdrev) , 6410 (Tidvis våde enge) , 6430 (Bræmmer med høje urter) , 7110 (Aktive højmoser) , 7120 (Nedbrudte højmoser) , 7150 (Lavninger på tørv med Rhynchosporion) , 7210 (Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe) , 7220 (Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand) , 7230 (Rigkær) , 7140 (Overgangstyper af moser og hængesæk) , 8220 (Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter) , 8230 (Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter med pionerplantensamfund) .
Sø- og vandløbsnaturtyper	I Danmark er der 7 sø- og vandløbsnaturtyper: 3110 (Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller) , 3130 (Ret næringsfattige søer og vandhuller) , 3140 (Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger) , 3150 (Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter) , 3160 (Brunvandede søer og vandhuller) , 3260 (Vandløb med vandplanter) , 3270 (Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter) .
Skovnaturtyper	I Danmark er der 10 skovnaturtyper: 2180 (Skovklit) , 9110 (Bøg på mor) , 9120 (Bøg på mor med kristtorn) , 9130 (Bøg på muld) , 9150 (Bøg på kalk) , 9160 (Ege-blandskov) , 9170 (Vinteregeskov) , 9190 (Stilkege-krat) , 91D0 (Skovbevokset tørvemose) , 91E0 (Elle- og

	askeskov).
Kortlægning	Under forarbejdet til Natura 2000-planerne er en række naturtyper kortlagt ved en fysisk gennemgang af habitat-områderne. Naturtyperne er afgrænset og identificeret, og der er registreret oplysninger om struktur og artsindhold på arealerne. De kortlagte områder kan f.eks. findes på PRIOR .
Tilstandsklasse	Tilstandsklassen er udtryk for naturkvaliteten af den enkelte kortlagte naturtype. Tilstandsklassen er beregnet på baggrund af strukturindikatorer og artsdata, som er indsamlet ved kortlægningen. Ud fra strukturindikatorerne beregnes et strukturindeks, og tilsvarende beregnes et artsindeks ud fra de indsamlede artsdata. Hver især fortæller de to indeks noget om de aktuelle livsvilkår og den seneste historie på arealet. Tilstanden er en sammenvejning af de to indeks. Der er 5 tilstandsklasser: <ol style="list-style-type: none"> I. Høj tilstand II. God tilstand III. Moderat tilstand IV. Ringe tilstand V. Dårlig tilstand De to øverste klasser I og II opfylder Habitatdirektivets krav til gunstig bevaringsstatus under forudsætning af, at der foreligger en prognose der siger, at arealet også i fremtiden vil kunne opretholde den høje eller gode tilstand. Tilstandsklasse (inkl. struktur- og artstilstand) for en kortlagt naturtype kan ses på PRIOR .
Gunstig bevaringsstatus	En naturtypes bevaringsstatus er gunstig, når: <ul style="list-style-type: none"> - arealet med naturtypen i det naturlige udbredelsesområde er stabilt eller øges - den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for naturtypens opretholdelse, er til stede og vil være det fremover. - bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for naturtypen, er gunstig. En arts bevaringsstatus anses for gunstig, når: <ul style="list-style-type: none"> - bestandsudviklingen viser, at arten på lang sigt vil opretholde sig selv - artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang eller vil blive mindsket - der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på lang sigt at bevare artens bestande
Natura 2000-plan	Natura 2000-planen fortæller, hvordan man skal behandle hvert af de 246 Natura 2000-områder, så man stopper tilbagegangen for naturtyper og arter i det enkelte område. Natura 2000-planen indeholder en basisanalyse af områdets aktuelle naturtilstand og trusler, mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Natura 2000-plan kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside .
Natura 2000-handleplan	Natura 2000-planen udmøntes i handleplaner. En kommune skal således udarbejde en handleplan for, hvordan Natura 2000-planen vil blive realiseret inden for kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Kommunen skal efterfølgende sikre, at handleplanen gennemføres. På tilsvarende måde har Naturstyrelsen ansvaret for at udarbejde og gennemføre handleplaner for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.
Offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	Offentlige lodsejere har mulighed for selv at udarbejde drifts- og plejeplan som opfølgning på en Natura 2000-plan.

	I Natura 2000-handleplanen skal der være resuméer af de offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner.
Invasive arter	Invasive arter dækker over plante- og dyrearter, der af mennesket er blevet flyttet fra en del af verden til en anden og her påvirker hjemmehørende arter negativt. Et almindeligt brugt eksempel er kæmpe-bjørneklo, som er ført til Danmark fra Kaukasus og nu giver problemer i eksempelvis moser, hvor den udkonkurrerer hjemmehørende plantearter.
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	I Natura 2000-tilskudsordning for skov er den skovnaturtypebevarende drift og pleje defineret på følgende måde: Alle arealer omfattes af en basissikring med følgende indhold: <ul style="list-style-type: none"> • Vedvarende skovdække • Ved skovdrift skal de karakteristiske træarter for skovnaturtypen fremmes • Ved foryngelse skal der anvendes en naturvenlig foryngelse • Ingen gødsning, kalkning eller kemisk bekæmpelse • Uforstyrret jordbund på mindst 2/3 af arealet • Ingen øget afvanding • Bevaring af eksisterende dødt ved og træer med hulheder • Plejeret til handleplan-myndigheden til bekæmpelse af arter, der optræder invasivt Som minimum skal alle arealer i tilstandsklasse 1 omfattes af en supplerende sikring med én eller flere af følgende tiltag: <ul style="list-style-type: none"> • Bevaring af store træer til død og henfald • Bekæmpelse af invasive arter • Etablering af naturlige vandstandsforhold • Forberedelse til skovgræsning
Urørt skov	I Natura 2000-tilskudsordning for skov omfatter udlæg til urørt skov følgende restriktioner: <ul style="list-style-type: none"> • Ingen skovdrift • Ingen fjernelse af levende eller døde træer • Ingen gødsning, kalkning eller kemisk bekæmpelse • Ingen forstyrrelse af jordbunden • Ingen oprensning eller nygravning af grøfter • Plejeret til handleplan-myndigheden til bekæmpelse af arter, der optræder invasivt

Bilag 5: Strategisk Miljøvurdering

Jævnfør lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering (miljøvurderingsloven) skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

Det foreliggende handleplans indhold er i vidt omfang baseret på Natura 2000-planens forslag til foranstaltninger. Da det konkrete forslag til handleplan ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser end det, der fremgår af Natura2000-planen, vurderes forslaget til handleplan ikke at være omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer.

